

Geriatrik Aciller

Muhammet KIZMAZ¹

1. Geriatrik Hastalar ve Acil

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 65 yaş üstü kişileri yaşlı popülasyon olarak kabul etmektedir. 65-74 yaş aralığı genç yaşlı, 75-85 yaş aralığı orta yaşlı ve 85 yaş üstü ise ileri yaşlı olarak sınıflandırılmıştır. Ortalama yaşam süresinin uzamasıyla birlikte 65 yaş üstü nüfus tüm dünyada giderek artmaktadır. 2015 yılında dünyada 900 milyon 60 yaş ve üstü insan varken 2050'de bu sayının 2 milyara ulaşması beklenmektedir (1). Türkiye İstatistik Enstitüsü'nün (TÜİK) verilerine göre ülkemizde 2012 yılında %7,5 olan 65 yaş ve üzeri nüfus 2017 yılında %8,5 olduğu bildirilmiştir. Bu oranın 2023 yılında %10,2, 2050 yılında %20,8 ve 2075 yılında %27,7'ye yükselmesi tahmin edilmektedir (2).

Yaşlı bireyler acil servisleri ve acil hizmetleri diğer yaş guruplarına göre daha yoğun olarak kullanılmaktadırlar (3). Acil hizmetlerin ortalama üçte biri yaşlı nüfusa verilmektedir ve bu oranın giderek artması beklenmektedir (3). Yaşlı bireyler 112 ambulans sistemini iki kat daha fazla çağırmakta ve daha fazla ihtiyaç duymaktadır. 112 ambulans sisteminde çalışan sağlık personeli mesaisinin büyük bölümünü yaşlı hastalara ayırmaktadırlar. Bu sebeple yaşlıların özel durumlarının, yaşla birlikte gelen fizyolojik değişikliklerin, yaşlılara yaklaşım

tarzının bilinmesi acil hizmeti veren sağlık personeli için oldukça önemlidir. Yaşlılar yetişkin bireylerin yaş almış hali olarak değerlendirilmelidir. Nasıl ki pediatri yetişkinlere göre farklı yaklaşımlara sahip bir bilim dalı haline gelmişse, geriatri de yaşlılara özel yetişkinlerden farklı kuralları olan bir bilim dalı haline gelmiştir.

Yaşla birlikte kronik hastalık sayısı ve polifarmasi sıklığı belirgin olarak artar (4). Yandaş hastalıkların varlığı, çoklu ilaç kullanımı, ilaç etkileşimlerine daha yatkın olma, fizyolojik değişiklikler yaşlı bireylerdeki semptom hastalık ilişkisinin daha da karmaşık hale gelmesine sebep olmaktadır (5). Yetişkinlerde bir hastalığın birçok semptomu olabilmekte iken; örneğin miyokard enfarktüsü (MI) geçiren bir hastada göğüs ağrısı, kol ağrısı, terleme ve bulantı varken; yaşlı bir bireyde ise pek çok hastalığın bileşimi tek bir semptomu açabilir. Örneğin; bulantısı olan bir yaşlı birey aynı anda hem MI geçiriyor hem de vertigosu ya da üriner sistem enfeksiyonu olduğundan bulantısı olabilir. Bu bilgi bize klinik olarak daha dikkatli olmamız gerektiğini göstermektedir. Karşılaştığımız yaşlı bir bireyde bulantıyı mevcut vertigo belirtilerine veya üriner enfeksiyona bağlamadan önce mevcut semptomun tüm klinik ihmallerini düşünmeliyiz. Ayrıca yaşlı hastalarda

¹ Uzm. Dr., Sivas Gemerek Devlet Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği, muhammet-kizmaz@hotmail.com

Kaynaklar

- World Health Organization (2019). *Ageing and health: Fact sheet*. (24.03.2019 tarihinde <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>. adresinden ulaşılmıştır).
- Turkish Statistical Institute (2017). *Main statistics results of 2017: population and demography, population statistics*. (24.03.2019. Tarihinde <http://www.turkstat.gov.tr/Start.do>. adresinden ulaşılmıştır).
- Bonne S, Douglas JE, Schuerer S. Trauma in the older adults, epidemiology and evolving geriatric trauma principles. *Clin Geriatr Med*. 2013;29:137-150.
- Molokhia M, Majeed A. Current and future perspectives on the management of polypharmacy. *BMC Fam Pract*. 2017;18:70.
- Karaoğlu N, Karaoğlu MA. A study on the diseases of the elderly in the internal medicine outpatient clinic of a private hospital. *Türk Journal of Geriatrics*. 2009;12:130-137.
- Ouda L, Profan O, Syka J. Aged-related changes in the central auditory system. *Postgrad Med J*. 2015;361:337-358.
- Owsley C. Aging and Vision. *Vision research*. 2011;51:1610-1622.
- Setters B, Laurence MS. Delirium. *Prim Care Clin Office Pract* 2017;44:541-59.
- Valiathan R, Ashman M, Asthana D. Effects of Aging on the Immune System: Infants to Elderly. *Scandinavian Journal of Immunology*. 2016;83:255-266.
- Weber S, Mawdsley E, Kaye D. Antibacterial agents in the elderly. *Infect Dis Clin North Am* 2009;23:881-898.
- Gedik V, Tonyukuk Ö. Periferik Diyabetik Nöropati. *Türkiye Klinikleri Endocrinology-Special Topics*. 2008;1:101-106.
- Özkan Z, Kanat BH, Gönen AN, et al. A rare clinical entity in the differential diagnosis of mastalgia: thoracic zona. *The journal of breast health*. 2015;11:168.
- Wilber S, Han JH. (2014). Altered mental status in the elderly. In Kahn J, Maguarian B Jr, Olshaker J, editors. *Geriatric Emergency Medicine: Principles and Practice* (p.102-113). Cambridge: Cambridge University Press.
- Arman Hİ, Apaydın Kaya Ç. Mental değişikliklerde düşmenin sorgulanmasının önemi: Bir subdural hematoma olgusu. *The Journal of Turkish Family Physician*. 2019;10:43-51.
- Han JH, Zimmerman EE, Cutler N, et al. Delirium in older emergency department patients: recognition, risk factors, and psychomotor subtypes. *Acad Emerg Med*. 2009;16:193-200.
- Saraç ZF, Savaş S. Bilinç bozukluğunun metabolik nedenlerine yaklaşım: I. Endokrin nedenler. *Ege Tıp Dergisi*. 2012;51:1-10.
- Göktekin MÇ. Acil Serviste Aort Diseksiyonu Tanısı Alan Hastaların Retrospektif Analizi. *Van Tıp Derg*. 2019;26(1):29-33. DOI: 10.5505/vtd.2019.73792.
- Tyler K, Stevenson D. Respiratory emergencies in geriatric patients. *Emerg Med Clin North Am*. 2016;34:39-49.
- Johnson KN, Botros DB, Groban L, et al. Anatomic and physiopathologic changes affecting the airway of the elderly patient: implications for geriatric-focused airway management. *Clin Interv Aging*. 2015;10:1925-1934.
- Gülcü A, Akkoçlu A, Yılmaz E, et al. Pulmoner emboli tanısında klinik olasılıkların bilgisayarlı tomografi pulmoner anjiyografi bulguları ile karşılaştırılması. *Tuberk Toraks*. 2007;55:174-81.
- Uçgun İ. KOAH'da mekanik ventilasyon. Güncel Göğüs Hastalıkları Serisi-KOAH. 2013;1:65-79.
- Şahin M, Ural F. Kalp Yetersizliği Hastasının Değerlendirilmesi: Klinik Değerlendirme. *Türkiye Klinikleri Cardiology-Special Topics*. 2008;1:1-8.
- Şaylan B, Başlılar Ş, Oludağ G, et al. ERCP sonrası gelişen bilateral pnömotoraks, pnömomediasten, pnömoretroperitüan ve cilt altı amfizemi: olgu sunumu. *Maltepe Tıp Dergisi* 2017;9:28-30.
- Cansız KH, İnangil G, Kuyumcu M, et al. Eroin Kullanımına Bağlı Solunum Depresyonu. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 2012;11:248-250.
- Sevinç S. Yaşamsal Karar: Akut Miyokard İnfarktusünde Semptom Algısı. *Türk Soc Cardiol Turkish Journal of Cardiovascular Nursing* 2014; 5:56-65.
- Stawicki SP, Grossman MD, Hoey BA, et al. Rib fractures in the elderly: a marker of injury severity. *J Am Geriatr Soc*. 2004;52:805-808.
- Elbi H, Bilge A, İrik M. Geriatrik Hastada Karın Ağrısı Ayırıcı Tanısı: Kendini Sınırlayan Abdominal Aort Anevrizması Ruptürü. *Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi*. 2018;28(1):62-64. DOI: 10.5222/terh.2018.062
- Coşkun A. Acil Cerrahi Polikliniğine Karın Ağrısı İle Başvuran Hastaların Çok Yönlü Prospektif Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi, Ümraniye Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, 2009.
- Eaton DA, Roland PS. Dizziness in the older adults, Part 1. *Geriatrics*. 2003;58:49-52.
- Labib N, Nouh T, Winocour S, Et al. Severely injured geriatric population: Morbidity, Mortality and risk factors. *J Trauma*. 2011;71:1908-1914.

31. Burns E, Kakara R. Deaths from falls among persons aged 65 years United States, 2007–2016. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep.* 2018;67:509–514.
32. Aschkenasy MT, Rothenhaus TC. Trauma and falls in the elderly. *Emerg Med Clin N Am.* 2006;24:413–432.
33. Heffernan DS, Thakkar RK, Monaghan SF, et al. Normal presenting vital signs are unreliable in geriatric blunt trauma victims. *Journal of Trauma and Acute Care Surgery.* 2010;69.4:813–820.
34. Özmete E. Hwalek-Sengstock Yaşlı İstismarı Tarama Testi: Türkçeye uyarlama çalışması. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2016;17:45–52.
35. Kissal A, Beşer A. Yaşlı istismar ve ihmalinin değerlendirilmesi. *TAF Prev Med Bull.* 2009;8:357–364.
36. Saritas A, Kandis H, Baltacı D. Approach to Geriatric Patients in Emergency Services. *Journal of Academic Emergency Medicine.* 2013;12:93–97.
37. Sarıkavak K. Türk-İslam Geleneğinde Yaşlılara Verilen Değer. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 2017;3:281–287.